

Gemeenteraadsverkiezingen: een voorproefje van wat ons te wachten staat

Inhoud

Inleiding.....	2
Data en methode.....	2
Partijen in het nieuws.....	3
Aandacht voor issues in het nieuws.....	3
Associaties tussen partijen en thema's.....	6
Tot besluit.....	10

Otto Scholten

Nel Ruigrok

Wendy van Dongen

Martijn Krijt

Amsterdam, maart 2010

Inleiding

Na de val van het kabinet waren de gemeenteraadsverkiezingen nog sterker gedomineerd door de landelijke politiek dan doorgaans het geval is. Een computergestuurde inhoudsanalyse van de berichtgeving vanaf januari 2010 laat zien dat de aandacht voor politieke partijen sterk toenam vanaf het moment dat het kabinet ging wankelen. De verkiezingen voor de gemeenteraden kwamen weliswaar ook steeds vaker in het nieuws, maar de aandacht ging niet of nauwelijks naar lokale lijsttrekkers. Het waren vooral de landelijke kopstukken die publiciteit genereerden. De campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen is op die manier een voorproefje geworden voor wat ons in de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen te wachten staat. Welke partij(en) en welke thema's stonden de afgelopen weken centraal en zullen naar verwachting de komende maanden het (verkiezings)nieuws beheersen? Na een korte beschrijving van de methode die we hanteren presenteren we de zichtbaarheid van de partijen en onderwerpen per nieuwsmedium. Aansluitend komen de associaties tussen partijen onderling aan bod, gevolgd door associaties tussen partijen en de drie thema's. We sluiten af met een concluderende paragraaf.

Data en methode

Deze analyse van de berichtgeving in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen betreft artikelen die zijn verschenen in *de Volkskrant*, *Trouw*, *NRC Handelsblad*, *De Telegraaf*, *Sp!ts* en *NU.nl*. Als selectiecriteria geldt dat in de berichten de grote landelijke partijen, lokale lijsten of synoniemen voor de raadsverkiezingen worden genoemd. Het gaat om alle soorten berichten die tussen 1 januari en 2 maart 2010, de dag voor de verkiezingen, zijn gepubliceerd. In totaal zijn volgens deze criteria 3907 artikelen gevonden en geanalyseerd (zie tabel 1).

De berichten uit de hiervoor genoemde nieuwsmedia zijn doorzocht met synoniemenlijsten voor twee groepen: 1) politieke partijen en 2) drie thema's die centraal hebben gestaan in de campagne. Voor de partijen hebben we zoektermen gebruikt voor alle Kamerfracties en veelvoorkomende namen voor lokale politieke bewegingen. De thema's zijn zagezegd beperkt tot drie kerngebieden. Het gaat in de eerste plaats om sociaaleconomische thema's, zoals (lokale) lasten voor de burger, het financieringstekort en inkomensnivellering. Ten tweede is ingezoomd op veiligheid met daaronder criminaliteitsbestrijding en criminaliteit. Het derde aandachtsgebied is immigratie. Hieronder vallen onder andere inburgering en de multiculturele samenleving.

Tabel 1 Totaal aantal berichten over partijen en raadsverkiezingen per medium per week

	de Volkskrant		NRC		De Telegraaf		Trouw		Sp!ts		NU.nl		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Week 1	76	24,8	86	28,1	37	12,1	68	22,2	16	5,2	23	7,5	306	100
Week 2	117	26,5	117	26,5	61	13,8	90	20,4	24	5,4	32	7,3	441	100
Week 3	92	22,6	104	25,6	59	14,5	82	20,1	34	8,4	36	8,8	407	100
Week 4	89	22,2	103	25,7	61	15,2	89	22,2	25	6,2	34	8,5	401	100
Week 5	105	22,1	116	24,4	68	14,3	94	19,7	36	7,6	57	12,0	476	100
Week 6	107	23,6	106	23,3	71	15,6	87	19,2	39	8,6	44	9,7	454	100
Week 7	103	19,3	116	21,8	76	14,3	99	18,6	64	12,0	75	14,1	533	100
Week 8	163	24,8	126	19,1	101	15,3	129	19,6	67	10,2	72	10,9	658	100
Week 9	50	21,6	57	24,7	27	11,7	45	19,5	22	9,5	30	13,0	231	100
Totaal	902	23,1	931	23,8	561	14,4	783	20,0	327	8,4	403	10,3	3907	100

Het meeste politieke nieuws was te vinden in *NRC Handelsblad*, gevolgd door *de Volkskrant* en *Trouw*. Duidelijk is te zien dat de aandacht voor de politieke partijen en de verkiezingen in de laatste weken toenam, met name in de berichtgeving in *Sp!ts* en op *NU.nl*.

Partijen in het nieuws

Een eerste manier om aandacht te krijgen van het electoraat is door als partij in het nieuws te komen. Dit lukte de PvdA en CDA de laatste weken vooral doordat hun coalitie op de klippen liep. In *Tabel 2* gaan we in op de zichtbaarheid van de verschillende partijen. Het gaat hier om het totaal aantal keer dat in de verschillende media een partij werd genoemd. Dit betekent dat artikelen meerdere malen meetellen wanneer meerdere partijen werden genoemd.

In de tabel is duidelijk te zien dat de onderzochte media de meeste aandacht schonken aan de twee kernpartijen PvdA (23,7%) en CDA (19,1%), gevolgd door oppositiepartij VVD (11,9%). Wat betreft de berichtgeving over de oppositiepartijen is te zien dat *Sp!ts* en *Nu.nl* in verhouding meer aandacht besteedden aan de SP (resp. 11,2% en 9,7%) dan aan de andere partijen, terwijl in de overige media de VVD het vaakst genoemd werd.

Tabel 2 Aandacht voor partijen per medium

	de Volkskrant		NRC		De Telegraaf		Trouw		Sp!ts		Nu.nl		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
CDA	301	16,4	468	23,0	215	21,1	297	17,3	98	15,0	175	19,7	1554	19,1
PvdA	403	21,9	533	26,2	280	27,4	353	20,5	157	24,1	209	23,6	1935	23,7
SP	223	12,1	141	6,9	87	8,5	152	8,8	73	11,2	86	9,7	762	9,3
VVD	229	12,5	212	10,4	158	15,5	224	13,0	64	9,8	84	9,5	971	11,9
PVV	207	11,3	159	7,8	82	8,0	181	10,5	72	11,0	83	9,4	784	9,6
GroenLinks	134	7,3	137	6,7	50	4,9	132	7,7	44	6,7	64	7,2	561	6,9
ChristenUnie	96	5,2	148	7,3	65	6,4	137	8,0	51	7,8	82	9,2	579	7,1
D66	123	6,7	139	6,8	37	3,6	126	7,3	47	7,2	60	6,8	532	6,5
PvdD	23	1,3	17	0,8	6	0,6	26	1,5	9	1,4	11	1,2	92	1,1
SGP	32	1,7	28	1,4	10	1,0	40	2,3	6	0,9	13	1,5	129	1,6
TON	31	1,7	15	0,7	10	1,0	12	0,7	16	2,5	9	1,0	93	1,1
lokale partijen	35	1,9	41	2,0	21	2,1	41	2,4	15	2,3	11	1,2	164	2,0
Totaal*	1837	100	2038	100	1021	100	1721	100	652	100	887	100	8156	100

Not: telkens zijn de drie hoogste waarden gearceerd met grijs.

Leesvoorbeeld: van het totaal aantal keer dat in de Volkskrant een partij werd genoemd, ging het in 16,4% van de gevallen over het CDA.

De tabel laat verder zien dat *de Volkskrant*, *Trouw* en *Sp!ts* bovengemiddeld scoorden in hoeveelheid aandacht voor de PVV (resp. 11,3%, 10,5% en 11,0%). Daarnaast valt op dat *Trouw*, *Sp!ts* en *De Telegraaf*, naast aandacht voor de grotere partijen, gemiddeld bekeken veel aandacht schonken aan lokale partijen (resp. 2,4%, 2,3% en 2,1%). De kleine christelijke partijen (ChristenUnie en SGP) kwamen in *Trouw* duidelijk vaker aan bod dan in de overige media (resp. 8,0% en 2,3%). Datzelfde geldt voor SP en GroenLinks in *de Volkskrant* (resp. 12,1% en 7,3%).

Aandacht voor issues in het nieuws

Naast de aandacht voor de partijen is het belangrijk om te kijken welke thema's het nieuws domineerden. Voor een politieke partij is dit van belang: de partij doet het goed als zij erin slaagt om in de media veel aandacht voor eigen thema's te krijgen. Immers, de media-agenda bepaalt voor een

groot deel wat mensen als belangrijke problemen zien. Als mensen bedreiging van de welvaartsstaat als het belangrijkste probleem zien, zullen ze eerder op een partij stemmen waarvan men het gevoel heeft dat die dat probleem belangrijk acht. In dit geval betekent dat meestal traditioneel een linkse partij. Op dezelfde manier werkt veel aandacht voor immigratie in het voordeel van de PVV.

Wanneer we kijken naar de aandacht voor issues in het nieuws (zie *Tabel 3*), dan zien we dat in ruim de helft van het totaal aantal artikelen werd gesproken over een van de drie thema's. Hierbij ging het vooral om sociaaleconomische thema's (56,3%). Met name op *Nu.nl*, en in *NRC Handelsblad* en *Trouw* was een groot deel van de berichtgeving hierop gericht (resp. 61,9%, 58,2% en 57,7%).

Tabel 3 Aandacht voor issues per krant

	Veiligheid		Sociaaleconomische thema's		Immigratie		Totaal*	
	N	%	N	%	N	%	N	%
de Volkskrant	145	24,5	324	54,8	122	20,6	591	100
NRC	125	20,7	352	58,2	128	21,2	605	100
De Telegraaf	69	27,0	135	52,7	52	20,3	256	100
Trouw	76	18,9	232	57,7	94	23,4	402	100
Sp!ts	20	31,3	29	45,3	15	23,4	64	100
Nu.nl	26	20,6	78	61,9	22	17,5	126	100
Totaal	461	22,6	1150	56,3	433	21,2	2044	100

Noot: telkens zijn de drie hoogste waarden gearceerd met grijs.

Leesvoorbeeld: in de Volkskrant ging 54,8% van het totaal aantal issue artikelen over sociaaleconomische thema's.

Binnen de sociaaleconomische thema's (zie *Tabel 4*) werd vooral veel geschreven over belastingen en marktwerking (48,4%). Zo schreef de *Volkskrant* (14 januari) 'Vrijere rol ziekenhuizen is Klinks hoogste doel' en *Nu.nl* (23 februari) 'PvdA tegen marktwerking in zorg'. Naast belastingen en marktwerking, was iets minder dan een derde van het aantal keer dat sociaaleconomische thema's ter sprake kwamen (29%), gericht op welvaartsissues. Hieronder vallen berichten over onder andere werkgelegenheid/werkloosheid ('Donner wil door met aanpak arbeidsmarkt', *NU.nl* 23 februari) en economische groei/recessie ('Kunst belangrijk voor economie gemeenten', *NRC Handelsblad* 27 februari). Een vrij klein deel van de aandacht ging naar sociale zekerheid en nivellering (22,6%).

Tabel 4 Aandacht voor sociaaleconomische thema's per krant

	Belastingen en marktwerking		Sociale zekerheid / nivellering		welvaart		Totaal*	
	N	%	N	%	N	%	N	%
de Volkskrant	219	52,4	91	21,8	108	25,8	418	100
NRC	242	48,4	101	20,2	157	31,4	500	100
De Telegraaf	88	49,7	42	23,7	47	26,6	177	100
Trouw	132	42,6	82	26,5	96	31,0	310	100
Sp!ts	18	56,3	9	28,1	5	15,6	32	100
Nu.nl	47	45,6	23	22,3	33	32,0	103	100
Totaal	746	48,4	348	22,6	446	29,0	1540	100

Noot: telkens zijn de drie hoogste waarden gearceerd met grijs.

Leesvoorbeeld: in de Volkskrant ging 52,4% van het totaal aantal artikelen over sociaaleconomische thema's over belastingen en marktwerking.

Naast de sociaaleconomische thema's, besteedden de media ook aandacht aan veiligheid. Binnen dit thema werd voornamelijk geschreven over criminaliteit (64,3%) en in mindere mate over criminaliteitsbestrijding (35,8%) (zie Tabel 5). De meeste aandacht voor criminaliteit was te vinden in *de Volkskrant* (70,1%), *Sp!ts* (69,6%) en *Trouw* (67,4%), met koppen als 'En op naar de volgende knokpartij' (*de Volkskrant*, 15 januari), 'De nieuwe afrekencultuur' (*Trouw*, 16 januari), en 'CDA Hengelo boos over 'vandalisme' (*Sp!ts*, 20 januari). *NRC Handelsblad* en *Nu.nl* schreven in verhouding juist meer over criminaliteitsbestrijding (resp. 43,1% en 42,4%): 'Leefbaar R'dam wil tucht in klas' (*NRC Handelsblad*, 11 februari) 'CDA wil allochtone crimineel harder aanpakken' (*Nu.nl*, 22 februari).

Tabel 5 Aandacht voor veiligheidsissues per krant

	Criminaliteit		Criminaliteitsbestrijding		Totaal	
	N	%	N	%	N	%
de Volkskrant	115	70,1	49	29,9	164	100
NRC	86	57,0	65	43,1	151	100
De Telegraaf	51	63,8	29	36,3	80	100
Trouw	58	67,4	28	32,6	86	100
Sp!ts	16	69,6	7	30,4	23	100
Nu.nl	19	57,6	14	42,4	33	100
Totaal	345	64,3	192	35,8	537	100

Noot: telkens zijn de drie hoogste waarden gearceerd met grijs.

Leesvoorbeeld: in de Volkskrant ging 70,1% van het totaal aantal artikelen over veiligheidsissues over criminaliteit.

Hoewel de hoeveelheid aandacht voor issues over veiligheid en issues over immigratie niet ver uit elkaar lag (resp. 22,6% en 21,2%), kwam het immigratie-issue het minst vaak voor in de media. Bij ruim de helft van het aantal keer dat dit onderwerp ter sprake kwam, was de berichtgeving gericht op immigratie en het toelatingsbeleid van migranten (58%), bij een kwart (25,3%) op inburgering, bij een tiende (10,3%) op segregatie en bij ruim zes procent (6,4%) op de multiculturele samenleving. In Tabel 6 is te zien dat de populaire media (*Sp!ts*, *De Telegraaf* en *Nu.nl*) het grootste aandeel hadden in de berichtgeving over het toelatingsbeleid van migranten (resp. 72,2%, 68,6% en 60,6%). Het gaat hier onder andere om berichten met betrekking tot criminele asielzoekers ('Criminele asielzoekers sneller weg', *Sp!ts* 26 januari) en het verstrekken van verblijfsvergunningen ('Verblijfsvergunning moordenaar', *De Telegraaf* 28 januari; 'Van der Laan zegt verlening Rotterdamwet toe', *Nu.nl*, 21 januari).

Tabel 6 Aandacht voor immigratie issues per krant

	Immigratie en toelatingsbeleid migranten		Inburgering		Multiculturele samenleving		Segregatie		Totaal	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
	de Volkskrant	103	59,9	41	23,8	8	4,7	20	11,6	172
NRC	108	54,8	51	25,9	11	5,6	27	13,7	197	100
De Telegraaf	48	68,6	17	24,3	2	2,9	3	4,3	70	100
Trouw	68	51,9	37	28,2	14	10,7	12	9,2	131	100
Sp!ts	13	72,2	2	11,1	2	11,1	1	5,6	18	100
Nu.nl	20	60,6	9	27,3	3	9,1	1	3,0	33	100
Totaal	360	58,0	157	25,3	40	6,4	64	10,3	621	100

Noot: telkens zijn de drie hoogste waarden gearceerd met grijs.

Leesvoorbeeld: in de Volkskrant ging 59,9% van het totaal aantal artikelen over immigratie issues over immigratie en toelatingsbeleid migranten.

Naast het toelatingsbeleid berichtten de media vooral over inburgering (25,3%), waarbij alleen *Spits* beneden gemiddeld scoorde (11,1%), en in mindere mate over segregatie en de multiculturele samenleving. Wat opvalt is dat de aandacht voor segregatie het grootst was in de kwaliteitskranten (*NRC Handelsblad*, *de Volkskrant* en *Trouw*). De berichtgeving omtrent segregatie was voor een groot deel gericht op etnische segregatie in het onderwijs, met koppen als ‘CDA: mix zwart/wit scholen vrijwillig’ (*NRC Handelsblad*, 21 januari), ‘Gaan we zwarte en witte scholen opheffen of niet?’ (*de Volkskrant*, 13 februari), en ‘PvdA: School moet meewerken aan verdeling zwakke leerlingen’ (*Trouw*, 21 januari).

Associaties tussen partijen en thema’s

Deze paragraaf brengt de aandacht voor de politieke partijen en de drie themagebieden bij elkaar door naar associaties te kijken tussen de partijen aan de ene kant en de thema’s aan de andere kant. Eerst kijken we welke partijen vaak samen voorkwamen in de berichtgeving in aanloop naar de raadsverkiezingen. Vervolgens kijken we naar de partijen en de thema’s in het nieuws.

Associaties tussen politieke partijen

Het effect van de spanningen in de coalitie rond Uruzgan en het rapport van de commissie-Davids zijn duidelijk traceerbaar in de cijfers (zie *Tabel 7*). De meeste partijen kwamen samen voor met de coalitiepartijen CDA en PvdA (zie de concentratie van de grijze arcering van de drie hoogste waarden per kolom).

Opvallend is dat de VVD veel werd geassocieerd met de PVV (in 26,1% van de berichten waarin de liberalen werden genoemd, werd ook de PVV genoemd). Omgekeerd kwam ook de VVD vaak voor in berichten met andere partijen, met name in artikelen waarin D66 werd genoemd (46,4%).

Tabel 7 Associaties tussen politieke partijen

	CDA	PvdA	SP	VVD	PVV	GL	CU	D66	PvdD	SGP	ToN	Lokaal
CDA	-	46.8	38.9	46.8	33.3	47.4	64.9	49.0	38.5	44.5	28.9	25.6
PvdA	59.3	-	41.9	49.8	39.9	57.3	66.1	62.4	41.0	47.7	32.7	43.8
SP	18.2	15.5	-	23.6	22.3	35.5	20.8	35.5	37.2	33.5	19.2	12.0
VVD	28.2	23.7	30.4	-	30.8	38.9	25.6	46.4	26.1	29.4	20.2	27.3
PVV	17.1	16.2	24.4	26.1	-	26.2	18.5	33.4	37.2	34.5	35.7	26.9
GL	15.9	15.2	25.4	21.6	17.1	-	18.4	36.6	34.0	29.6	18.7	13.3
CU	23.4	18.8	15.9	15.3	13.0	19.7	-	22.3	18.4	46.1	17.1	7.4
D66	15.9	15.9	24.5	24.9	21.1	35.3	20.1	-	34.6	29.5	17.9	17.6
PvdD	2.0	1.7	4.2	2.3	3.8	5.4	2.7	5.7	-	13.2	5.7	3.0
SGP	3.5	2.9	5.6	3.8	5.3	6.9	10.0	7.1	19.4	-	8.4	4.3
ToN	1.8	1.6	2.5	2.0	4.2	3.4	2.9	3.4	6.6	6.6	-	3.7
Lokaal	2.7	3.6	2.6	4.7	5.4	4.1	2.1	5.6	5.8	5.7	6.3	-

Noot: telkens zijn de drie hoogste waarden gearceerd met grijs.

Leesvoorbeeld: in 59.3% van de berichten waarin het CDA werd genoemd, kwam ook de PvdA voor.

Wilders' PVV kwam het vaakst voor met CDA, PvdA en VVD. Kijkend naar de berichten over de PVV en Trots op Nederland komt een opvallend contrast tot uiting. Waar de PVV werd genoemd, kwam ToN maar weinig voor (4,2%), maar wanneer de partij van Verdonk ter sprake kwam, werd ook de PVV veelvuldig genoemd: 'ToN duikt in vaarwater PVV' (*De Telegraaf*, 11 januari). ToN werd het meeste met de PVV geassocieerd, meer zelfs dan met de grote coalitiepartijen PvdA en CDA, in totaal 37,5%.

Overige lokale partijen werden het meeste met de PvdA in verband gebracht (43,8%). Dit hangt samen met het nieuws over de Rotterdamse politiek en inmenging van de PVV (26,9%). Wilders' partij kwam namelijk regelmatig terug met Leefbaar Rotterdam, doordat de PVV-lijsttrekker Rotterdammers onder andere oproept op de partij van Pastors te stemmen ('Wilders: stem op Leefbaar Rotterdam', *Sp!ts* 27 januari). *De Volkskrant* ('Wilders hoopt Leefbaar grootste partij te maken', 28 januari) citeerde de reden achter het 'stemadvies' van Wilders: "(...) Als ik hem kan helpen de PvdA te verslaan, dan doe ik dat graag. Als Leefbaar op 3 maart de grootste partij van Rotterdam wordt, dan is het ook bij mij feest."

Associaties politieke partijen en onderwerpen

Naast de aandacht in de berichtgeving voor de partijen met elkaar is ook gekeken naar de thema's waarmee de partijen werden geassocieerd. Immers, voor een partij is het gunstig om met haar eigen onderwerpen in het nieuws te komen. In onderstaande *Tabel 8* worden de associaties allereerst op globaal niveau bekeken en in de aansluitende tekstblokken wordt nader ingegaan op deelonderwerpen van de hoofdthema's.

Allereerst de sociaaleconomische thema's. In de berichten over de SP (32,8%), D66 (31,1%) en de VVD (30,2%) ging het in meerderheid over de sociaaleconomische onderwerpen zoals belastingen en inkomensverdeling. In het nieuws rond Trots op Nederland (18,6%) en de Partij voor de Dieren (17,7%) ging het minder over dit soort thema's.

Tabel 8 Associaties tussen partijen en centrale issues verkiezingscampagne

	Veiligheid	Sociaaleconomische thema's	Immigratie
CDA	9.0	29.8	8.6
PvdA	8.9	28.3	10.3
SP	7.2	32.8	9.4
VVD	13.3	30.2	12.3
PVV	16.6	25.8	21.8
GroenLinks	10.4	28.6	12.8
ChristenUnie	6.1	26.8	7.8
D66	12.4	31.1	14.4
PvdD	10.4	17.7	4.8
SGP	5.2	23.0	11.7
TON	10.0	18.6	16.7
Lokale partijen	19.4	25.0	17.0

Noot: per kolom zijn steeds de drie hoogste kansen met grijs gearceerd.

Leesvoorbeeld: in 9,0% van de artikelen waarin het CDA werd genoemd, ging het over veiligheid (criminaliteit).

In de journalistieke aandacht voor partijen en veiligheid, oftewel criminaliteit, sprongen overige lokale partijen (19,4%), de PVV (16,6%) en de VVD (13,3%) eruit. Tot slot was immigratie vooral een gespreksonderwerp in artikelen over de PVV (21,8%), ToN (16,7%) en lokale lijsten (17%). Al met al lijkt de aandacht voor de kabinetscrisis de profilering van de coalitiepartijen op het gebied van de drie thema's af te zwakken, want nergens sprongen de coalitiepartijen er echt uit.

Tabel 9 focust meer in de diepte wat voor soort sociaaleconomische thema's met name terugkwamen in de media-aandacht voor de partijen. Het betreft hier vooral stellingnamen ten aanzien van belastingen en marktwerking. Met name D66 (22,7%), SP (21,6%) en de VVD (19,1%) werden in deze context genoemd (zie 'Gemeentebelasting verdeelt politieke kopstukken', *Trouw* 16 februari). D66 kreeg, samen met GroenLinks, voor de kiezen dat de lokale lasten het sterkst zijn gestegen in gemeenten waar beide partijen in het college zitten ('GroenLinks en D66 laten lasten sneller stijgen', *de Volkskrant* 25 februari). De VVD zet de lokale belastingen al vanaf het begin van de campagne op de agenda ('Angst voor fiscale tijdbommen', *NRC Handelsblad* 7 januari).

Tabel 9 Associaties tussen partijen en sociaal-economische thema's

	Belastingen en marktwerking	Sociale zekerheid / nivellering	Welvaart
CDA	19.2	9.9	11.0
PvdA	17.5	10.3	11.6
SP	21.6	11.0	11.9
VVD	19.1	10.1	11.4
PVV	15.9	9.7	8.8
GroenLinks	18.6	9.1	8.8
ChristenUnie	15.9	8.4	11.2
D66	22.7	9.7	11.4
PvdD	11.4	7.7	2.7
SGP	13.8	9.7	6.6
TON	8.6	8.6	8.3
Lokale partijen	14.4	10.9	6.8

Noot: per kolom zijn steeds de drie hoogste kansen met grijs gearceerd.

Leesvoorbeeld: in 19,2% van de artikelen waarin het CDA werd genoemd, ging het over belastingen en marktwerking.

De SP richtte zich in veel berichten vooral op marktwerking in de zorg. Wel werd in dit soort berichten frequent beschreven dat de partij van de eigen kern zou zijn afgeweken en een 'imago-probleem' van voormalig lijsttrekker Agnes Kant ('Het imago-probleem van Agnes Kant', *NRC Handelsblad* 2 februari). Op het gebied van sociale zekerheid en nivellering van inkomens ('de sterkste schouders de zwaarste lasten') waren de associaties minder sterk. Het onderwerp werd vooral aangehaald in berichten over de SP (11%) en PvdA (10,3%). Wouter Bos werd vooral in de verslagen van de debatten geciteerd over een gelijkmatiger inkomensverdeling (zie bijvoorbeeld 'Bos: VVD en D66 hypocriet', *Sp/its* 15 februari). Onder welvaart, ten slotte, ging het om economische groei, de crisis en werkgelegenheid. Hier was het beeld qua associaties wat minder ugesproken (de SP 11,9%, PvdA 11,6%, D66 en de VVD 11,4%).

Onder veiligheid vallen criminaliteit (dat wil zeggen het noemen van criminaliteit en 'straatterreur' in het algemeen of specifieke delicten zoals berovingen) en criminaliteitsbestrijding (plannen, acties om criminaliteit tegen te gaan). In *Tabel 10* komt een opvallend verschil tot uiting. In het

nieuws over de PVV ging het veel over het benoemen van soorten criminaliteit (12,5%), maar veel minder over maatregelen om het te bestrijden (7,4%). De PVV is bijvoorbeeld ‘woedend’ over de aanpak van Marokkaanse ‘randgroepjongeren’ door de gemeente Gouda. In *De Telegraaf* zei Sietse Fritsma op 17 februari: “Dit is een ongekennde lafheid van de gemeente Gouda. (...) Mensen die last hebben van Marokkaanse straatterroristen, zien hun belastingcenten ook nog eens in hun zakken verdwijnen. Met deze PvdA-methode moeten we direct afrekenen.”

Tabel 10 Associaties tussen partijen en subthema's veiligheid

	Criminaliteit	Criminaliteitsbestrijding
CDA	5.9	4.8
PvdA	5.1	5.0
SP	4.8	3.8
VVD	8.1	7.4
PVV	12.5	7.4
GroenLinks	6.0	5.8
ChristenUnie	4.3	3.2
D66	8.4	6.1
PvdD	8.9	2.7
SGP	3.5	1.7
TON	8.5	2.8
Lokale partijen	8.8	13.7

Noot: per kolom zijn steeds de drie hoogste kansen met grijs gearceerd.

Leesvoorbeeld: in 5,9% van de artikelen waarin het CDA werd genoemd, ging het ook over criminaliteit.

Een paar dagen eerder verweten de andere partijen de PVV in het NOS-verkiezingsdebat ‘steeds grote woorden’ te gebruiken, maar niet met ‘concrete plannen’ te komen om criminaliteit aan te pakken (“TV-debat scheidt vooral links en rechts”, *NU.nl* 15 februari). Als lokale partijen werden genoemd ging het vooral over plannen tegen onveiligheid. Een voorbeeld is het idee voor een ‘fluit- en sisverbod’ dat Leefbaar Rotterdam lanceerde via *De Telegraaf*, tegen mannen die vrouwen lastigvallen (‘Fluit- en sisverbod in leefbaarder Rotterdam’, 26 februari).

Immigratie en de toelating (of uitzetting) van vreemdelingen was vooral een issue dat bij de PVV (16,5%) en lokale partijen (14,6%) werd genoemd (zie *Tabel 11*).

Tabel 11 Associaties tussen partijen en subthema's immigratie

	Immigratie toelating	Inburgering	Multiculturele samenleving	Segregatie
CDA	7.4	3.4	0.6	0.8
PvdA	8.9	4.4	0.8	0.9
SP	8.0	4.6	1.0	1.3
VVD	10.4	6.8	1.1	1.0
PVV	16.5	9.8	2.6	3.5
GroenLinks	10.8	7.2	1.2	1.7
ChristenUnie	7.0	2.9	0.4	0.3
D66	12.5	8.4	1.4	1.8
PvdD	3.8	1.4	0.9	0.0
SGP	11.5	5.7	0.6	0.7
TON	12.3	5.8	3.2	2.4
Lokale partijen	14.6	9.7	1.9	0.4

Noot: per kolom zijn steeds de drie hoogste kansen met grijs gearceerd.

Leesvoorbeeld: in 7,4% van de artikelen over het CDA ging het ook over immigratie en het toelatingsbeleid.

De PVV kwam bijvoorbeeld met het issue immigratie en de toelating (of uitzetting) van vreemdelingen in het nieuws in een verwijt aan het adres van de PvdA. *De Telegraaf* schreef op 26 februari in het artikel ‘Wilders: PvdA spreekt Arabisch’: “PVV-leider Geert Wilders is gisteren keihard uitgevallen naar de PvdA. De partij onder leiding van Wouter Bos is er volgens de PVV al lang niet meer voor Nederlanders, maar met name voor Arabische immigranten.” Ook de PVV-reactie op de problemen tussen Marokkaanse en Molukse jongeren in Culemborg zorgde voor media-aandacht rond immigratie en het toelatingsbeleid. Zo vindt de partij dat allochtone relschoppers met onder andere een dubbel paspoort hun Nederlandse nationaliteit of verblijfsvergunning moeten verliezen (‘PVV wil opheldering over Culemborg’, *Sp!ts* 5 januari). Op de andere punten van migratie waren de verschillen minder duidelijk.

Tot besluit

In deze media-analyse van het nieuws in de maanden voor de raadsverkiezingen van 3 maart jl. is gekeken welke partijen en thema’s centraal hebben gestaan. De volgende punten vallen op:

- de onderzochte nieuwsmedia schonken de meeste aandacht aan de twee landelijke coalitiepartners PvdA en CDA, gevolgd door de landelijke oppositiepartijen VVD, PVV en SP. *De Volkskrant*, *Trouw* en *Sp!ts* besteedden de meeste aandacht aan de PVV. Daarnaast kwamen de lokale partijen het meest ter sprake in *Trouw*, *Sp!ts* en *De Telegraaf*;
- het grootste deel van de berichtgeving over issues, was gericht op sociaaleconomische thema’s. Binnen dit thema ging het met name over belastingen en marktwerking. Veiligheid en immigratie kwamen minder prominent aan bod. Wat betreft het veiligheidsissue werd voornamelijk geschreven over criminaliteit en in mindere mate over criminaliteitsbestrijding. De berichtgeving over immigratie was met name gericht op immigratie en het toelatingsbeleid van migranten. Hoewel de berichtgeving nauwelijks gericht was op segregatie, valt op dat de aandacht hiervoor het grootst was in de kwaliteitskranten, grotendeels gericht op etnische segregatie in het onderwijs;
- de PVV profileerde zich duidelijk op associaties met issues als veiligheid en immigratie. De andere partijen, zoals de oude coalitiepartners van Balkenende IV, richtten zich meer op traditionele sociaaleconomische thema’s;
- lokale partijen volgden qua associaties met de onderwerpen in grote lijnen de PVV. Ze kwamen vooral in het nieuws met thema’s als immigratie en veiligheid.

De komende maanden, in aanloop naar de Kamerverkiezingen, zal de grote vraag zijn welk thema de media-agenda gaat domineren. Wanneer een onderwerp meer media-aandacht krijgt, zullen kiezers dat onderwerp eerder als belangrijk bestempelen en springen partijen die zich met dat thema afficheren meer in het oog. Als veiligheid of immigratie in toenemende mate op journalistieke aandacht kan rekenen, is dat voordelig voor de PVV. Als de sociaaleconomische thema’s vooral centraal staan in de berichtgeving, zullen traditionele partijen daar voordeel van kunnen hebben. Van kiezers wordt tijdens dit debat meer gevraagd dan het oppikken van loze kreten en oneliners. Uitspraken als ‘de crisis moet stoppen’, ‘de criminaliteit moet worden aangepakt’ of ‘het gaat niet goed met de immigratie’, lijken te getuigen van begrip voor de problemen van ‘de hardwerkende Nederlander’ maar duiden op een ernstig gebrek aan inhoudelijke keuzes en een

overschot aan holle retoriek. Waar het om gaat is welke ideale samenleving men voor ogen heeft en hoe men dat ideaal dichterbij denkt te brengen. Vervolgens is het aan de kiezer om een keuze te maken welke weg in te slaan.